

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Юлияна Иванова Стоянова

по конкурса за заемане на академичната длъжност *професор* в направление **2.1 Филология (Български език – Приложна лингвистика)**, обявен в ДВ, бр. 67 от **09.08.2024**

Доц. д-р Мирена Атанасова Пацева е единствен кандидат в обявения конкурс за заемане на академичната длъжност *професор* по научната специалност **2.1. Филология (Български език – Приложна лингвистика)** в Катедрата по български език като чужд към Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“.

Развитието на доц. д-р Мирена Пацева е свързано както със Софийския университет „Св. Климент Охридски“, където тя получава две магистърски дипломи (през 1984 г. по специалността „Българска филология“ и две години по-късно – по специалността „История и теория на културата“), така и с Института по езикознание към Руската академия на науките, където в 1991 г. успешно защитава докторат в областта *общо езикознание, социолингвистика и психолингвистика*. За разширяване и задълбочаване на нейната професионална и научна подготовка съдействат 10-те специализации у нас и в чужбина (в Германия, Унгария, Испания, Индия, Гърция), които обхващат целия период на нейното академично израстване (първата специализация е в 1991, а последната – в 2020 г.).

Преподавателският опит на доц. д-р Мирена Пацева се реализира основно в Софийския университет – най-напред като преподавател на хонорар (от 1993), след това – като асистент и главен асистент (до 2009 г.), а след хабилитацията ѝ в 2010 г. – като доцент в Катедрата за български език като чужд. Освен практическите курсове по български език за чужденци доц. д-р Мирена Пацева подготвя и изнася редица авторски курсове в бакалавърски и магистърски програми на Факултета по славянски филологии, ФЖМК и Философския Факултет. Ето някои от тези курсове: *Антропологична лингвистика* (в магистърската програма „Интерпретативна антропология“), *Учебните пособия по български език за чужденци и общоевропейската езикова рамка* (в МП „Трансгранична българистика“), *Психолингвистика и превод* (за референт-преводачи), *Когнитивна антропология* на български и английски, два курса в МП „Приложна лингвистика – преподаването на български език като чужд“ и др. Доц. д-р Мирена Пацева е научен ръководител на докторант, чиято защита предстои, и на четири успешно защитени магистърски тези в различни магистърски програми на Факултета по славянски филологии.

Преподавателският опит на доц. д-р Мирена Пацева се разпростира и извън пределите на страната ни – тя е командирована като лектор по български език, литература и култура в Делхийския университет, Индия (2003–2005), и в Солунския университет на нашата южна съседка (2013–2017). Дейността ѝ като преподавател и изследовател в тези

университети не само подпомага контактите ѝ със съответните чуждестранни институции и колеги, но и повишава нейната професионална квалификация, а отличното владение на няколко езика – английски, немски, руски, гръцки, френски и отчасти хинди – разширява научните области на интерес, в които се изявява.

Бих желала да отдели внимание на проектната дейност, с която се ангажира доц. д-р Мирена Пацева, тъй като тя е израз на нейния авторитет като учен, преподавател и организатор. В продължение на три десетилетия (от 1993 досега) доц. Пацева участва в 16 национални и международни проекта, като ръководи 5 от тях – 4 национални и един на Европейската комисия. Бих желала да отбележа, че тези участия имат отношение към изследователската дейност на кандидатката. Например проектът „Прозодични аспекти на българския език в съпоставителен план с други езици с лексикално акцентуване“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към МОН, е тясно свързан с тематиката на реабилитационния ѝ труд.

Участието в национални и международни конференции затвърждава впечатлението за високата изследователска активност на доц. Пацева – само за последните пет години (от 2019 досега) са отбелязани 24 престижни форума, на които е представила секционни доклади и един постер.

За достойното място, което доц. д-р Мирена Пацева заема между специалистите в областта на общото езикознание и приложната лингвистика свидетелства също така членството ѝ в престижни организации и съюзи: *Славистичната лингвистична асоциация, Лингвистичната асоциация на Европа, Американската асоциация на преподавателите по славянски и източноевропейски езици и Асоциацията на преподавателите по български език като чужд.*

Доц. д-р Мирена Пацева е носител на наградата на Ректора на Софийския университет по случай 110 година от създаването му (1998 г.).

В конкурса за професор доц. Пацева кандидатства с трудове, които не повтарят тези за придобиване на докторска степен и длъжността доцент: 2 монографии (едната от които е представена като реабилитационен труд: „Морфологични и прозодични аспекти при акцентуването на съществителни имена в българския език“, 2024, 440 с.); 2 студии и 18 статии: 5 в реферирани издания и 13 – в неферерирани, но преминали през научно рецензиране и редактиране. Тъй като някои от публикациите са в съавторство, това е отразено в наукометричната таблица, според която изискванията за заемането на длъжността професор са изпълнени.

Разнообразната научна продукция, представена за участие в настоящия конкурс, обхваща пет взаимно свързани научни области, които доц. д-р Мирена Пацева е представила в списъка с приносите си.

Първите две области на изследване имат както теоретичен, така и приложен характер; те се отнасят до анализ на българската лексикална прозодия (интонацията и ритъма на речта), осъществен в теоретичните рамки на *страталната теория на оптималността* и *кофолологията*, и прилагане на постигнатите в теоретичен план

резултати относно произносителните особености на българския език в преподаването му като чужд. Първият аспект на тази проблематика е най-подробно представен в хабилитационния труд, в студиите с означение Г91 и Г92 и в статиите Г78, Г62 и Г713, а вторият – в публикации Г61, Г71, Г72, Г74 и Г76. Въпросите на българската лексикална прозодия са разгледани най-пълно, последователно и задълбочено в монографията „Морфологични и прозодични аспекти при акцентуването на съществителни имена в българския език“, която впечатлява с високия професионализъм на авторката – доц. д-р Мирена Пацева не само владее отлично теоретико-методологичния инструментариум на съвременната фонология, но и успява да го приложи адекватно към внушителен обем от данни. Ще спомена само някои от многобройните приноси на тази монография (коректно описани от авторката) към изследването на българската прозодия: прилагане на системен анализ, при който се отчита интерференцията между морфологични и фонологични параметри при акцентуването; установяване на тенденция за ориентация към дясната граница на основата при акцентуването; разкриване на имплицитно действащи метрични механизми при акцентуването на езикови класове с неясна морфологична структура, като акроними и заемки.

Третата изследователска област има предимно приложен характер и обхваща различни аспекти на лингводидактиката и методиката на обучението по български език като чужд (публикации Г75, Г73, Г63, Г65, Е22-2). Приносен характер има прилагането на дейностно ориентирания подход, отчитащ изискванията на Общата европейска езикова рамка, който да замени традиционните методи на представяне на езикови единици в линейна прогресия, застъпени в повечето налични лингводидактични пособия. Дейностно ориентираният подход е в крак с най-новите теоретико-методологични постижения на научната парадигма, позната като „Овладяване на втори език“ и застъпена в трудовете на такива известни изследователи, като Сюзън Гас, Род Елис и др.

Четвъртата изследователска област е ориентирана към функционирането на езика в обществото като психичен, антропологичен и културологичен феномен (статии Г4, Г64, Г712). Резултатите от изследването на нагласите и емоциите на носители на българския език с методите на психолингвистиката съдържат значими приноси за езиковото планиране, рекламата и социалното управление.

Последната изследователска област е свързана с историята на лингвистичната мисъл в древна Индия (в публикации Г77, Г79, Г710 и Г711). Интересен приносен момент представят паралелите, които доц. д-р Мирена Пацева прокарва между индийската лингвистична и философска традиция в лицето на Панини и Бхартрихари и някои съвременни концепции на структурната, когнитивната лингвистика и психолингвистиката.

Обобщавайки казаното дотук бих желала да подчертая, че хабилитационният труд и останалите публикации, представени за конкурса, разкриват високата ерудиция на авторката и се отличават със забележителен професионализъм и дълбочина. Теоретико-методологичната основа на проведените изследвания е адекватно подбрана и отразява най-съвременни концепции, анализите на експерименталните данни са осъществени прецизно,

изводите са убедителни, като навсякъде се подчертана връзката между теоретичната страна на изследванията и практическото им приложение. Освен това бих желала да спомена, че доц. д-р Мирена Пацева притежава рядката способност да представя на читателя трудните, непопулярни теории по достъпен начин.

Справката в Google Scholar за публикационната и цитатната активност на авторката отчита общо около 200 цитирания, включително над 60 в реферирани източници, като Web of Science, Scopus, CEEOL и РИНЦ (h-index: 1), което доказва, че публикациите на доц. Пацева са оказали безспорно влияние върху развитието на изследваните от нея научни области.

Позовавайки се на казаното дотук, бих желала да подчертая, че доц. д-р Мирена Пацева отговаря на всички законови изисквания по обявения конкурс, което ми дава основание убедено да предложа избирането ѝ за *професор* по научната специалност **2.1 Филология (Български език – Приложна лингвистика)**, обявен в ДВ, бр. 67 от **09.08.2024**, както и да апелирам към останалите членове на научното жури да дадат положителен вот.

20.11. 2024

/Проф. дфн Юлияна Стоянова/